

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

IV. De vita diuina.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

bus enumeratis num. 3. & aliis pluribus supputari creatura nequeant: neque melior ipsa, quam non ipse modo explicato esse possit. De perfectione summa constat: quia est & prae dicto creaturae limitata, ac Dei perfectione exemplari omnium possibilium perfectionum causa longe inferior. Item: quia in Deo eminenter actiue æquinoce, atque principaliter continetur; quod autem absolute dicta perfectio creaturae sit impossibilis: constat etiam, quia neque in genere entis, & absolute creatura perfecta est, sed summum in suo genere vnaquaque; quare & secundum quid, ut diximus supra hic, & certam. 1. ergo perfectio absolute talis, ita est Dei, ut repugnet creaturae ulli convenire: Quod ipsum est propriam Dei esse. Sed hoc nondum probat utramque perfectionem, neque earum adhuc alteram, attributum speciale Dei esse: quod est secundum in quarta hac conclusionem contentum.

6. Id autem probatur: quia neutra perfectio, siue absolute talis, siue simpliciter simplex, est essentia metaphysicae Dei formalis, & metaphysicus conceptus, sed extra illum metaphysice, neque attributa reliqua Dei transcendit (qua solum duo satis sunt, ut speciale Dei attributum constituatur) ergo quarum earum perfectionum est Dei speciale attributum. Antecedentis pars prima constat ex dictis questione 2. certam. 2. ubi bonitatem Dei extra essentia metaphysicae Dei conceptum esse ostendimus, atque difficultatibus oppositis fecimus satis: quae imperfectione, siue absolute tali, siue simpliciter simplici sunt clariora, ut ex secunda probatione statim patebit. Secundo probatur: quia essentia metaphysica Dei solo prae dicto entis continetur: alii perfectio; siue absolute dicta, siue simpliciter simplex, dicit omnium diuinarum formalitatum congeriem, coniunctionem, atque integritatem. Quod autem neutra earum perfectionum reliqua attributa, vel eorum aliquod, transcendat, certissimum mihi est. Cum eorum nullum formaliter metaphysice sit totum, sed pars metaphysice integrans, & constituens Deum: ac proinde iuxta perfectionis essentiam, & definitionem, quae in integritate, & in coniunctione omnium, quae rei sunt, consistit, nequit in parte metaphysica reperiri. Quod autem physice quodvis prae dictum diuinum sit totus Deus, nil refert, cum de attributis Dei, quae talibus, agitur: cum in ordine solum metaphysico, non autem physico attributa esse possint.

7. Adde reliqua attributa non solum perfectiones simpliciter simplices, aut absolute dictas perfectiones non esse, sed neque esse perfectiones, aut bonitates secundum quid, nisi quatenus integrant metaphysice Deum. Ratio autem est, quam dedimus supra questione 2. certam. 1. numero 2. & certam. 2. numer. 6. & quest. hac 3. certam. 1. numero 4. quia non solum partes metaphysice Deum integrantes sunt, sed quae entia substantiue metaphysice non sunt, sed solum adiectiue entia, quae iure identitatis cum Dei metaphysica essentia, seu ente à se substantiue, eiusque existentia, & sunt, & existunt: quare praecise, & secundum se sumptis, sicuti esse, & entitas, quae prima bonitas, & totius bonitatis fundamentum in quouis ordine est, non adest, ita neque bonitas: quae solum adiectiue bona (sicuti, & entia) adhuc secundum quid, dici possunt: quia vero, & ita bona sunt, & totum, seu perfectum simpliciter, & integrum metaphysice Deum constituunt, bonitates, & perfectiones Dei secundum quid dici quodammodo possunt: quouis enim attributo metaphysico Dei praeciso perfectus metaphysice Deus non stat. Quare, quasi causalitue vnumquodque Dei perfectio est, quam integrat: atque eo sensu Dei dici potest perfectio, non autem sermonis rigore, & proprietate. Perfectio autem, siue absolute dicta, siue simpliciter simplex omnino abusive dicitur, ut ex dictis constat. Vnde patet, quam finis pro bonitate propria attributorum Dei, atque eius transcendentia obiciebatur cert. 1. n. 5.

8. Denique dubitabis, an perfectio absolute talis, & perfectio simpliciter simplex duplex attributum metaphysice diuersum, an vnum solum debeant centri: Et duplex quidem adequatè diuersum non posse esse per e patet. Cum perfectio simpliciter simplex, perfectio

absolute talis necessario esse debeat. Addere vero aliquid aliud, ac proinde in adequatè differe, ex definitione data videbitur. Nimirum rationem melioritatis respectu aliorum omnium. Sed id etiam dicit diuina perfectio absolute: cum & prae dicto diuinae infinita, ac summa, omnium esse debeat, ac sine imperfectionis mixtura: quod ipsum est maiorem omnibus, ac perfectionem simpliciter simplicem esse: quare utraque perfectio diuina eadem est, licet aliis vocibus, vel aliis quandoque explicetur; ac proinde sub ea vocum diuersitate idem omnino obiectum, & prae dictum diuinum, idemque, & vnicum attributum diuinum significatur: de bonitate, & perfectione morali Dei agere proximum alicui videatur. Sed exacta de eis disputatio omnium, quae de voluntate Dei disputanda sunt controuersi, quarta, exactam noticiam supponit: quare de eis agere in eius controuersiae disputationem reseruauius quintam.

QVÆSTIO IV.

De vita diuina.

NON agimus de vita, seu actibus viuents Dei in actu secundo, sed de vita, seu prae dicto viuents in actu primo: cuius examen praesentis disputationis est. Nam de actibus vitalibus diuinis earum potentis in particulari (cum solum intellectus, & voluntatis sunt) ad controuersias de scientia & voluntate Dei spectat disputare.

CERTAMEN I.

Deum viuentem esse: ac proinde in eo esse vitam in actu primo.

1. **S**upponendum in primis est ex controuers. de anima in principio vitali, seu viuente in actu primo cuiusvis vitae creare genere, etiam intentionalis, duo inueniri: scilicet rationem principij se mouendi (in qua ratio veri principij actiui physice & passiu actus vitalis necessario inuoluitur) ac proinde Deo respectu suorum actuum omnium omnino repugnat, cum quibus Deus adequata identitate physica reali identificatur. Huius enim perfectissime unitati, & indissolubilitati actio physica & passio realis (quae non, nisi inter realiter physice distincta esse potest) omnino contradicit: licet creaturis, quibus ob suam imperfectionem diuisio realis physica à suis actibus, & perfectiuis non repugnat possit conuenire, ac de facto conueniat. Hanc vitam, & viuents modum vitam physicam citato loco nominabamus creaturis propriam, & deoque indignam. In nonnullis vero viuents perfectionibus, ut intellectibus, & intentionibus (e quibus solis Deus est) alius vitae, & viuents conceptus, tam in actu primo, quam in actu secundo simul inuenitur. Nimirum, ut in suo conuolutu li statu posita sese actuente, atque aliquo modo perficiant, possint perficere, & actuare cognoscendo, vel intendendo, aut amando aliqua. In quo nullus physiceus, & realis motus, actiue, aut passio physica viuents formaliter intercedit (ut de se patet, atque controuers. de scientia Dei ostendimus) sed intentionalis uti eam citato loco appellabamus. De huiusmodi ergo vita intentionali vera, & reali, nec physica, nec per rationem ficta, sed Deo digna agimus, dum de Dei vita, atque an viuens Deus sit: disputamus: licet alio vitæ physice genere viuentem non esse Deum respectu suorum actuum omnium (ut diuinas processiones excludam, de quibus, quoad earum vitalitatem, controuers. de Trinit. disp. 3. agimus late) certum Catholicis Doctores

ribus est. Idcirco Theologi, qui Deum viuere, quia perpetuo se immanenter, & perfectius mouet cum Platone docent, de motu, & perfectione intentionalibus benigne interpretandi erunt.

2. Deum igitur viuentem esse, atque vitam habere certum ex fide est. Sæpe enim, ac sæpius quam recitari hic oporteat, Deus viuens, & viuus in scriptura veraque veteris, & noui testamenti expresse dicitur, vnum tantum, vel alterum locum perstringam Daniel. vii. *Domini- num Deum meum adorabo, quia ipse est Deus viuens.* Ioann. i. *Pater, & Filius vitam in semetipsis habere dicuntur.* Apocal. i. *Adorauerunt viuentem in secula sa- culorum.* Et Prophetæ passim. *Viuat Dominus in cuius confectis ste.* Id etiam ostendunt ea scripturæ loca, quibus Dei scientia, amor, & prouidentia exprimitur: ea si- quidem omnia, & singula vitales actus sunt, & qui non nisi à principio vitali, & viuente possunt haberi. Ea vero testimonia, tum, quia plura, tum quia pro prioribus eor- um æquum sedibus, & controuersis recitanda necessario sunt, repetitionis vitandæ gratia in præsentiarum omis- timus. In hac porro veritate, & alia scripturæ sacræ ve- ritas fundatur Ioann. i. illis verbis: *Quod factum est in ipso vita erat.* Id est, quod factum est, quantumvis trun- cum, & inanime in se sit, in Deo, in quo omnia, tanquam in principio, & exemplari, & efficiente primo, & princi- palissimo eminenter sunt, imo, in quo Deus ipse creatura omnis est, vita quidem ipsa, & viuens perfectissimum est: quæ, nisi Deus vita, viuensque nobilissimum foret, vera esse nunquam posset, vt de se patet.

3. Naturali vero ratione Deum viuere, vitamque ha- bere adeo constat aperte, vt Augustinus conione 2. in Psal. 113. dicat, gentes nullatenus ligneas aut lapideas, aut æreas statuas, sine aliquo viuente earum incola, tan- quam Deos adorasse. Probaturque primo demonstratiue potest. Quia substantia viuens melior è genere suo est substantia non viuente: atqui Deus optima, & perfectissi- ma substantia est: ergo substantia viuens est. Secundo demonstratur demonstratione, qua vius est Dauid Psal. 93. contra impios stolidos, (ex quo, & nos vremur controu. 2. Dei scientiam essendentes) verbis illis *Qui plantauit au- rem, non audiet? aut qui finxit oculum non considerat?* Et quæ demonstratio ad ostendendum vitæ, ac viuientis prædicatum viuensum ita efformatur. Quicquid creatum est, & singulatum, & coniunctum sumptum, à Deo tan- quam à causa prima, & principalissima est: atqui in crea- tis plura sunt viuentia, & habentia vitam: ergo Deus est viuens, & habet vitam. Consequenter probatur. Quid- quid ab alio principaliter est, in eo continetur vel forma- liter, vel eminenter: Sed viuentia creata à Deo principa- liter sunt, vt in maiori assumebatur: ergo viuientis creati ratio erit in Deo, vel formaliter, vel eminenter. Maior est per se nota: quia nemo dat, quod non habet: quare, quod principaliter dat aliquid esse, habere illud, & con- tinere in se debet principaliter: nequit autem principa- liter illud continere, nisi formaliter, vel eminenter illud, & præhabeat, & præconineat. Elige ergo: an velis in Deo admittere rationem viuientis formaliter vel eminen- ter: nam alterutrum admitti consequentia cogit: si formaliter (licet aliunde erres, creatam viuientis ratio- nem, etiam qua creatam, in Deo admittens) interitum no- bis concedis.

4. Si autem dicas eminenter solum viuentia cuncta tam facta, quam possibilia à Deo contineri: ac proinde, & prædicatum viuientis, non formaliter, sed eminenter solum in Deo esse (quod satis ad potentiam viuentium omnium productum est) vim demonstrationis non effu- gies. Licet enim an omne viuens perfectius sit omni non viuente? vel possint potius aliqua viuentia imperfectiora aliquibus non viuentibus esse, ac proinde eminenter ab his contineri, & produci queant? quæstio esse possit. At vero gradum viuientis perfectiorem de se, & genere suo gradum entis esse, quam non viuientis apud omnes hæc- tus indubitatum est, atque, vt per se notum, receptum: fieri & viuientis sensui gradum entis perfectionem in sensu, & intellectum pure sensu esse meliorem (vt Augustinus ait 11. de ciuit. c. 16. sunt enim nobiliori modo, & immaterialiori, ac subtiliori aliis operatiua. Hinc euident est perfectissimum ens ex ordine, & gradu viuentium perfectius necessario fore perfectissimo ente

ex inferiori gradu non viuentium: ac proinde à nullo ente ex gradu non viuentium posse eminenter contineri; atqui creata viuentia, non solum nobilissima eius ordinis seorsim, sed cum reliquis omnibus viuentibus, eminen- ter per te continentur à Deo: ergo Deus non est non vi- uens, & inanime, sed omnino formaliter viuens, atque eminentiori modo, quam viuentia reliqua viuens. Similis demonstratio Deo causa exemplari, & idea creatorum omnium, & clarior efformatur: siquidem ea omnia, quæ in eius effectis sunt, exemplar debet formaliter contine- re: eis exceptis, in quibus illi ab exemplari causa defi- ciunt: cuiusmodi sunt creaturarum imperfectiones, & de- fectus ipsis necessarij, ac Deo impossibiles.

5. Demonstrari denique ea conclusio posset eis om- nibus demonstrationibus, quibus Deum intellectum, & volitum esse, scientemque, & volentem citatis demon- strabimus controuersis de scientia & voluntate Dei: ex demonstratione enim speciei legitime, & infallibiliter genus demonstratur. Imo ex intellectu Dei vita Deum viuentem genericè esse demonstrant. Arist. 12. metaph. fine, & S. Thom. 1. p. q. 18. art. 3. Ne tamen importune hic scientiæ, & intellectualitatis demonstrationes, postea opportunius necessario adhibendæ, inferantur, modum demonstrationis huius indicasse satis in præsentiarum fuit.

CERTAMEN II.

*Deum infinite, ac summe viuentem per-
essentiam, attributaliter tamen, esse:
ubi huius prædicati à simili creatu-
rarum distinctio.*

1. EX demonstratione proxime facta facile demon- stratur Deum summum, infinitumque viuens, & principium vitæ actualis suæ, siue suarum operationum vitalium esse. Cum enim principium omnium possibili- um viuentium sit: atque inde ea omnia continere in se, imo præconineare ad eiusmodi actiuitatem debeat, vi- uentis ratio in Deo nequit, non eis omnibus in ratione viu- entis excellere: quod, nisi summum, & infinitum quid in ratione viuientis Deus sit, fieri minime potest. Sed dic- ces ex potentia productiua omnium viuentium possibi- lium inferri potentiam excellentissimam, seu continen- tiam actiuam eorum omnium, quæ quidem vitalis non est, ac proinde nec principium vitæ. Etenim ea conti- nentia, & actiuitas omnipotentia, vel potius omnipoten- tia est: quæ formaliter potentia vitalis in Deo non est: cum non sit virtus productiua Dei immanenter, & in se, sed ad extra, & transeuntur secundum se totam. Secundo: quia etiam virtus productiua viuentium creatorum om- nium possibilem, est formaliter à potentia productiua Dei non viuentium creatorum diseret (quod abnuimus, cum in Deo vnica & indiuisibile metaphysicè & for- maliter adhuc possibilem omnium, ac proinde è conce- ptu suo indiuisibili omnipotentiam admittamus d. 3. q. vii.) licet principij; & potentia vitalis creati productiua sit; aut potentia vitalis Dei non est: cum viuens creatum actus vitalis Dei non sit.

2. Ex ea vero rationis huius nostræ solutione videretur demonstratio nostra secunda pro prædicato viuientis in Deo efformata cert. 1. n. 3. labefactari. Idcirco eam to- tis suis verbis, ac omni suo robore explicato proposui, vt eis succissis eneruis, tum pro præfenti, tum pro argu- mentis aliis similibus, quæ passim ex eodem principio continentia eminentialis principium agentium tam in Philosophia, quam in Theologia instrui solent remaneat. Præceditur autem si vulgarem æquiuocationem continentia eminentialis, & actiuitatis agentium detega- mus ea vero in eo stat: quod continentia eminentialis eorum, quæ in effectu, idem formaliter, quod actiuitas, putetur: cum tamen sit quid diuersum & metaphysicè prius. Continentia enim eorum non est in ordine ad effe-

atum, sed ad id, in quo potentia, seu virtus effectiua est: cui ea omnia eminentiori gradu, quam in effectu adesse formaliter debent: in causa etiam æquiuoca principali ipsius: sicut in causa vniuoca principali formaliter debent adesse, vt virtus effectus vniuoci actiua in eo sit. Est autem continentia hæc siue formalis, siue eminentialis metaphysicæ, quam potentia, & actiuitas sui effectus prior: quia nemo non solum non dat, sed neque dare potest, nisi dandum præhabeatur: de nondum enim habitis, ac præhabitis, nec moralis, aut ciuilibus, nec physica donandi potestas esse potest. Ex hoc autem constat, quod, licet, quia potens Deus viuencia producere viuens formaliter Deus non sit, quia eiusmodi effectus vitales Deo non sunt, ac proinde ab omnipotentia, quæ vitalis formaliter non est, vt solutio dicebat, proueniant: alit ratione eminentis præcontinentiæ eorum, quæ viuencia sunt, necessario ad eam potentiam præsupposita viuens formaliter eminentissimo modo Deus esse debeat: ac proinde summe atque infinite viuens vi eis demonstrationibus ostenditur.

3. Probatur secundo non absimili demonstratione conclusio ex prædicato ideæ, seu causæ exemplaris creaturarum, quæ in Deo metaphysicæ est, seu quæ est physice Deus. Si enim Deus causa exemplaris possibilitatum viuentium perfectiorum, & perfectiorum, imperfectionibus seclusis, in Deo esse debent: alioqui aliquorum idea non esset, & exemplar, quod in eorum effectione imitaretur Deus: aliquaque essent viuencia, quæ sui rationes ab ipsis imitabiles in Deo non haberent. Si autem omnium, & singulorum viuentium possibilitatum perfectiones coniunctim in Deo, cuiusque prædicato viuentis formaliter inextinguibili indiuisibiliter metaphysicæ sunt: ergo est in eo ratio viuentis infinita. Dices viuencia possibilia finita esse: quare ex omnium continentia siue actiua, siue exemplaris causæ in Deo non argui infinitatem gradus, seu prædicati viuentis. Certe, si continentia hæc causæ, & virtutis actiua, & exemplaris in Deo vniuoca esset, atque ad annullum, vt dicitur, teneret solutio admissa finitudine viuentium creatorum possibilitatum, quam admittimus modo. Est autem non vniuoca, sed æquiuoca, principalissima, quæque ad omnia impossibilia, si possibilia essent, quatenus de se extendi potest: cum neque ab illis, nec dependenter ab eorum possibilitate sit, sed ex necessitate omnino absoluta Dei, diuinitque physici esse. Tertio huius prædicati summitas, atque infinitas demonstratur ex prædicato entis à se, ex quo diuinorum omnium in suo genere infinitas, ac summitas demonstrata à nobis hætenus fuit. Quarto ex infinitate diuinorum actuum vitalium.

4. Quod autem summe, atque infinite viuens Deus per essentiam sit (dummodo de essentia Dei metaphysica non intelligatur, cuius attributum esse prædicatum diuinum viuentis tertia conclusione ostendimus, sed de physica) secunda est præpositi tituli conclusio, facillime probata, sicut de aliis attributis questionibus antecedentibus probauimus. Primo: quia ad essentiam physicam Dei, entis perfectissimi, atque absolutissimi, spectat, quidquid in genere entis possibilis perfecti quomodolibet inueniri potest ab omni tamen imperfectione supputatum. Huiusmodi autem est prædicatum viuentis diuinum: ergo Deo per essentiam physicam competit. Secundo ex diuina simplicitate, & indiuisibilitate omnimoda Dei supra demonstrata, cum qua pugnat diuini alicuius prædicati ab essentia, aut quouis alio prædicato physica distinctio. Tertio ex prædicato entis à se, ex quo non nisi cum omnibus diuinis prædicatis, in suo quodque genere, infinitis esse physice potest. Ex quo ulterius sit Deum viuentem non solum in actu primo, sed & in actu secundo per essentiam suam physicam eisdem argumentis demonstrari. Hinc multiplex Dei, quia viuentis à creatis viuentibus discrimen. Primum: quod à se viuens sit. Secundum huic proximum: quod infinite, ac summe viuens. Tertium: quod per essentiam viuens non solum in actu primo, sed etiam in secundo. Quartum: quod viuens vita intentionali à physica reipia distincta Deus sit. Quintum: quod omnis creatæ vitæ, tam in actu primo, quam secundo principale agens, & exemplar sit. Horum nihil viuentibus creatis competit: ac proinde excellentissima eminentia diuinæ vitæ præ creatis cunctis pos-

sibilibus viuentibus luculentissime ex eis monstratur.

5. Tertia conclusio. Prædicatum viuentis attributum, seu attributum spectale Dei est. Quod spectale attributum Dei sit, si sit attributum, planum in nostris principiis est, qui diuina attributa neque inter se se, nec cum essentia metaphysicæ confundimus: cum nulla in eo sit transcendentiæ per attributa reliqua in prædicato viuentis, vel leuis, umbra. Quod autem attributum sit metaphysicæ ab essentia metaphysica Dei diuisum in nostris etiam principiis patet: quia in ente à se (quo tota Dei metaphysica essentia continetur) viuendi ratio non clauditur. Dices saltem in prædicato viuentis ea ratio clauditur: quare secundum se totum attributum non erit. Hæc obiectio reliqua enumerata attributa diuina tangit: in nostris tamen principiis nihil virget, siquidem diximus sæpe attributa omnia non esse à se, seu non esse entia à se substantiæ metaphysicæ, sed adiectiue. Contra reliquas vtriusque certaminis conclusiones nihil momenti obijci potest. Ex eminenti enim vita pure intentionali Dei, neque realis influxus in actus vitales, quare neque ab eis viuentis Dei realis distinctio inferri vt vidimus cert. 1. num. 1. quod autem non nemo dicere posset: gradum viuentis intellectualis, quem solum Deo ascribimus, supponere in viuente gradus vitæ nutritiæ, & sensitiuæ, qui Deo repugnant, vt patet ex coordinatione prædicamentali substantiæ vitæ ad hominem, qui viuens intentionale etiam est, nihil præstat. Tum, quia Deus in linea prædicamentali non est, sed supra illam neque eo modo, quo creatæ quæ in ea ponuntur, viuens, sed supra viuens. Tum, quia, neque viuencia pure spiritalia perfectiora, quæ vita etiam intentionali viuunt, eos gradus vitæ in sua linea supponunt. Supponit autem eos homo, quia absolute corporeus, atque à sensibus pro hoc statu ad intelligendum dependens.

DISPUTATIO VIII.

De Omnipotentia Dei.

SI omnia quæ ad Omnipotentiam, cuiusque operationes, & concursus cum causis secundis spectant, disputanda hic essent, non longam disputationem solum, & controuersiam, sed fortassis totum integrum texeremus. Sunt enim plura de necessitate & modo concurrendi Dei per suam potentiam cum causis secundis, tum liberis, tum necessariis, tum naturalibus, tum supernaturalibus, & ordinariis, & extraordinariis prouidentia. Hæc autem omnia, quia, & propriioribus aliis Philosophis, & Theologis locis disputata à nobis, & disputanda sunt, & ad Dei attributa, quæ hic secundum se examinantur, non pertinent, sed ad extrinsecas attributi Omnipotentis operationes, & effectus: proinde eorum examen aliò, atque aliò remittimus. Hæc igitur in præsentiarum de Omnipotentia examinanda. Primo: an sit Omnipotentia in Deo? Secundo, quid sit? Tertio, an ex alio prædicato Deus cum illa connexus sit? examinabimus. Quarto, an Omnipotentia, vel aliquid Deo intrinsecum sit formalis possibilitas creaturarum? Quinto, an chimærum impossibilitas omnipotentis, aut diuino alicui identificentur?

Sexto, an carentia rerum contingentium in aliquo diuino consistat, Deoque proinde identificentur? Tria postrema hic disputare nos cogunt inuitos nescio qui Recentiores.

QVÆSTIO